

Vragen m.b.t. Statenbrief concept Ontwerp Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027

Partij	Nr.	Vraag / Input	Antwoord / Reactie
PvdA	1	Zowel bij het duurzaam gebruik ondergrond als bij het schoon oppervlaktewater (KRW wateren en overig) wordt gesproken over een kwaliteit neutrale inzet resp. het principe van 'geen achteruitgang in kwaliteit'. Kan worden aangegeven waarom dit ambitieniveau naar de huidige inschatting voldoende is, zowel naar wettelijke vereisten als om de gestelde beleidsdoelen te behalen?	<p>Het ecologische doel voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het bereiken van het goede ecologische potentieel. Hier richten we ons op en deze doelen leggen we vast. De KRW kent ook het verbod van "geen achteruitgang". Dat betekent dat er geen ontwikkelingen zijn toegestaan, die de huidige toestand in gevaar brengt. Daar moet ook aan getoetst worden bij nieuwe activiteiten. In de tabel in Annex 1 zijn de huidige toestand en de doelen terug te vinden.</p> <p>Voor niet-KRW wateren (overige wateren) is in sommige gevallen door het type water en de functie in de komende planperiode niet meer haalbaar dan het behoud van de huidige toestand. Dit betekent dat het minimaal na te streven doel dus behoud van de huidige toestand is. Daar moeten ook maatregelen voor worden genomen.</p> <p>Bij duurzaam gebruik ondergrond is deze ambitie zo geformuleerd, omdat we de huidige kwaliteit willen beschermen bij toename van de druk op de ondergrond als gevolg van de grote opgaven, zoals energietransitie en woningbouw. Daar waar we een stap voorwaarts kunnen zetten richting verbeteren van de kwaliteit doen we dat (zie o.a. beleidskeuze 14: verbeteren van de grondwaterkwaliteit door het opstellen van een integrale gebiedsgerichte aanpak).</p>
	2	Op het gebied van circulair bodem- en waterbeheer: Zijn de beleidskeuzes 2 en 3 voldoende ambitieus om het mogelijk te maken dat in 2030 is overgestapt van een lineair naar een circulair bodem- en waterbeheer?	<p>Met ons circulaire beleid willen we een bijdrage leveren aan nationale beleidsdoelstellingen: halvering van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen in 2030, volledig circulair in 2050. Water en bodem spelen in dit (rijks)beleid een bijzondere rol. Deels vanwege de mogelijkheid er grondstoffen uit te winnen, deels vanwege waterschaarste als gevolg van winning en verwerking van grondstoffen, en deels vanwege de reductie van emissies naar water en bodem als gevolg van circulaire interventies.</p> <p>Het voorstel om een organisatiebrede circulaire middellangetermijnstrategie tot 2030 te ontwikkelen voor de verschillende beleidsvelden van de provincie, zal aan Provinciale Staten worden voorgelegd bij vaststelling van de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050, gepland op 2 juni 2021.</p> <p>Het uitwerken van deze voorgestelde strategie geeft ruimte om meer richting te geven aan de rol van de provincie in haar bijdrage aan circulair bodem- en waterbeheer. Beleidskeuzes 2 en 3 zijn gebaseerd op de kennis en kunde over circulair bodem- en waterbeheer die we nu hebben. Mocht de uitwerking van de strategie en ander voortschrijdend inzicht aanleiding geven beleidskeuzes 2 en</p>

			3 te intensiveren, dan zullen wij dit verwerken in een toekomstige aanpassing van de circulaire uitvoeringsagenda, die adaptief van aard is.
3	<p>Wat de KaderrichtlijnWater (KRW) betreft, zitten we op dit moment al in de uitloop periode om de doelstellingen te halen. Deze uitloop duurt tot 2027.</p> <p>1. Kan toegelicht worden wat de risico's voor de Provincie zijn wanneer de resultaatverplichting niet wordt nagekomen en de wettelijke afrekenbaarheid wordt ingeroepen?</p> <p>2. Hoe wordt de huidige situatie ingeschat met het oog op het invullen van de resultaatverplichting? Dit ook in relatie tot het eindoordeel bij drinkwaterwinningen over de KRW toestand: 'voldoet niet' (one out, all out).</p>	<p>1. De KRW is een resultaatverplichting van de lidstaat tegenover de Europese Commissie (EC). In eerste instantie wordt dus het Rijk door de EC aangesproken. De EC kan bij een ingebrekestelling een sanctie opleggen aan de lidstaat. De Wet NERpe geeft het Rijk de mogelijkheid om deze sanctie te verhalen bij de lagere overheden, als er sprake is van verwijtbaarheid. Als de provincie Utrecht aantoonbaar alles heeft gedaan dat binnen haar bevoegdheden en verantwoordelijkheden ligt om maatregelen te nemen of anderen te stimuleren, zou dat niet tot verwijtbaar handelen leiden.</p> <p>2. Om de ecologische kwaliteit te behalen in alle oppervlaktewateren in de provincie Utrecht, zijn nog maatregelen in de 3e planperiode noodzakelijk. Met name de vermindering van de nutriënten in het water vormt een hardnekkig probleem. In deze fase van uitvoering zijn vooral andere partijen dan overheden die nu het verschil moeten maken. Daarnaast is er effect te verwachten van het landelijk mestbeleid en van het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW). Indien alle maatregelen op tijd worden uitgevoerd zijn in principe de doelen bereikbaar.</p> <p>Als provincie zijn we verplicht alle instrumenten in te zetten, zoals POP3, om andere partijen te stimuleren tot het nemen van maatregelen. Een goed voorbeeld in de huidige planperiode is de Garantstelling naar aanleiding van motie 27 uit 2017, (PS juli 2018): de provincie Utrecht draagt bij aan de subsidieregeling van waterschappen voor maatregelen bij de boer.</p> <p>Aanvullend nemen we maatregelen om de kwaliteit van het grondwater nabij drinkwaterwinningen te verbeteren, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Drinkwater (zie ook SB 2021RGW38) Grondwater is echter een traag systeem: effecten van maatregelen aan maaiveld zie je pas na vele jaren terug in de winningen. Daardoor kun je dus in winningen eerst nog een verslechtering krijgen als gevolg van (historische) verontreinigingen die onderweg zijn. Zo ook de gevolgen van gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in het verleden. Bij de verantwoording en motivatie voor de KRW zullen we dit waar relevant als argument voor het (nog) niet halen van de doelen inbrengen.</p>	
4	<p>De PvdA juicht het uitbreiden van locaties voor natuurlijk zwemwater toe. Graag een toelichting wat wordt verstaan onder de norm 'tegen maatschappelijk verantwoorde kosten'? Kan aangegeven worden of bij deze norm een uitbreiding van locaties voor natuurlijk zwemwater verwacht mag worden?</p>	<p>We onderschrijven het belang van meer zwemwater. De wettelijke rol is echter beperkt tot het vastleggen van de zwemwaterlocaties en het organiseren van de bewaking van de kwaliteit. Voor de realisatie van meer zwemwater zijn we afhankelijk van meer partijen. Wat maatschappelijk verantwoord is, is in dit geval een afweging van de initiatiefnemer van het te ontwikkelen zwemwater. Via</p>	

			diverse sporen willen we de behoefte aan meer zwemwater agenderen. Zie ook het antwoord op vraag 17.
5	In het kader van voldoende drinkwater; Wordt overwogen de vergunningen voor grootschalige drinkwateronttrekkingen door commerciële bedrijven (Vrumona en United Softdrinks) aan te passen? Zijn de maatschappelijke baten en lasten die voortvloeien uit deze vergunningen in evenwicht? Hebben we invloed op de mate van duurzaamheid in de bedrijfsvoering bij drinkwater bedrijven en deze commerciële bedrijven? Zo ja, wordt die invloed ook uitgeoefend? Hoe staan we tegenover de toenemende tendens tot het aanboren van particuliere drinkwaterbronnen. Hebben we voldoende overzicht en is er voldoende inzet voor het borgen van de naleving van regels?	<p><i>Aanpassen grootschalige drinkwateronttrekkers door commerciële bedrijven.</i> In het BWP maken wij de keuzes om te ruim vergunde onttrekkingen aan te passen (beleidskeuze 47) en waterbesparing te stimuleren (beleidskeuze 43). Op het moment dat we constateren dat een vergunninghouder (meerjarig) een ruimere vergunning heeft dan dat hij gebruikt zullen we deze vergunning verkleinen. Ook zetten we in op waterbesparing bij bedrijven.</p> <p>De maatschappelijke baten en lasten worden getoetst op het moment dat de vergunning wordt afgegeven. Er wordt breed gekeken naar effecten op de omgeving zoals nabij gelegen bebouwing, natuur en landbouw.</p> <p>Na afgifte van de vergunning is er beperkt invloed op de mate van duurzaamheid. Het bedrijf heeft immers een vergund recht voor een bepaalde hoeveelheid. Bedrijven staan daarentegen wel positief tegenover maatschappelijke thema's zoals waterbesparing.</p> <p><i>Toenemende tendens aanboren particuliere drinkwaterbronnen.</i> Wij zijn geen voorstander van het onttrekken van grondwater voor eigen drinkwatervoorziening. Het gebruik van leidingwater is veiliger en betrouwbaarder. Wij hebben een vergunningplicht ingevoerd voor dergelijke onttrekkingen. Hierdoor hebben we meer zicht op deze onttrekkingen. De waterschappen, die bevoegd gezag zijn voor de kleinere onttrekkingen, hebben deze vergunningplicht opgenomen in hun beleidsregels. Uitzondering is Waterschap Vallei en Veluwe, die heeft een meldingsplicht met bijbehorende regels over monitoring van kwaliteit en onttrokken hoeveelheden. Het ILT heeft een toezichthoudende rol op het moment dat de particulier het drinkwater ook aanbiedt aan derden, bijvoorbeeld gasten of personeel.</p> <p>Overigens herkennen wij niet dat er binnen de provincie Utrecht sprake is van een toenemende tendens.</p>	
6	Over het tegengaan van bodemdaling is recentelijk wetenschappelijk onderzoek beschikbaar gekomen (Nature Climate Change, Robert Nicolls) dat aangeeft dat het hooghouden van de grondwaterstand de voornaamste methode is om de bodemdaling af te remmen. Voor wat betreft het Veenweidegebied ontbreken in dit concept programma doortastende (nood)maatregelen in dat verband om functies die niet verenigbaar zijn met die hogere waterpeilen uit te plaatsen.	Het BWP geeft de kaders voor het waterbeheer. De waterschappen bepalen de peilen. In het BWP geven we ruimte aan de waterschappen, middels beleidskeuze 41 om hoge peilen in te stellen. Naast dit kaderstellende BWP hebben we een strategie op bodemdaling in voorbereiding (De Regionale veenweidestrategie) waarmee we samen met de waterschappen invulling geven aan de opgave voor bodemdaling. Deze opgave is één van de grote opgaven waar de provincie aan werkt.	

		Kan worden toegelicht waarom deze op dit moment en ook voor de periode tot 2027 niet noodzakelijk worden geacht?	
GroenLinks	7	De tweede ambitie op pagina 9 moet nog worden aangepast, maar omdat het nog een concept is en het amendement woensdag pas is aangenomen, gaat dat vast nog gebeuren richting de definitieve versie. Heeft dat ook nog doorwerking in de beleidsambities?	De ambitie in het BWP wordt inderdaad aangepast op de ambitie uit de definitieve Omgevingsvisie: <i>2050: De ondergrond en het bodem- en watersysteem worden duurzaam gebruikt, waarbij gebruik en functies van de ondergrond en het bodem- en watersysteem in samenhang met de bovengrondse opgaven worden bekeken, zodat de juiste functie op de juiste plek ligt.</i> In verschillende onderdelen van het BWP heeft dit al uitwerking gekregen zoals in het proces voor een toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal-Noordzeekanaal gebied (§ 3.5.1). In de verkenning die uitgevoerd wordt, wordt gekeken wat de wateropgave betekent voor de functies in het gebied. Ook is het doel bij thema duurzaam gebruik ondergrond en het ontwikkelen van de 3D-systematiek om bovengrondse en ondergrondse functies en gebruik zo optimaal mogelijk op elkaar af te stemmen.
	8	Op pagina 18 wordt gesteld dat de kwaliteit van de ondergrond niet achteruit moet gaan, is er geen ambitie om die waar mogelijk te verbeteren?	We willen de huidige kwaliteit beschermen bij toename van de druk op de ondergrond als gevolg van de grote opgaven, zoals energietransitie en woningbouw. Daar waar we een stap voorwaarts kunnen zetten richting verbeteren van de kwaliteit doen we dat (zie o.a. beleidskeuze 14: verbeteren van de grondwaterkwaliteit door het opstellen van een integrale gebiedsgerichte aanpak).
	9	Op pagina 41 gaat het bij beleidskeuze 24 onder meer om bestrijdingsmiddelen. Als GroenLinksfractie hebben we vragen gesteld over bestrijdingsmiddelen in natuurgebieden. Wat is de stavaza en wordt het meegenomen? Voor ons is schoon water in de natuur een belangrijk punt.	Schoon (grond)water is één van de thema's in het BWP. In het kader van de grondwatermonitoring gaan we in 2022 de kwaliteit in natuurgebieden onderzoeken op bestrijdingsmiddelen, zodat wij weten of er knelpunten zijn. Op basis hiervan kunnen we verdere acties formuleren. We zullen deze actie opnemen in het BWP. Zoals in antwoord op art. 47 vragen over bestrijdingsmiddelen in Natura-2000 gebieden van uw fractie toegezegd zullen we op korte termijn in IPO-verband dit aan de orde stellen of de provincies gezamenlijk een oproep willen doen aan de minister van LNV om een nationaal onderzoek naar bestrijdingsmiddelen in de Natura-2000 gebieden in gang te zetten.
	10	Pagina 47, beleidskeuze 31: hier wordt diffuus lood in de bodem even genoemd. De provincie is daar nu wel verantwoordelijk voor. Mocht hier ooit een saneringsopgave uit voort komen, is dat dan de verantwoordelijkheid van de gemeente als het dan geldende bevoegd gezag, of de provincie aangezien de verontreiniging onder haar bevoegdheid (en wellicht al eerder toen het nog bij het Rijk lag) ontdekt is?	De gemeenten worden onder de Omgevingswet van rechtswege bevoegd gezag voor diffuus lood. Zij zullen dus, als iemand gaat saneren, dit moeten beoordelen en toezicht en handhavingstaken uitvoeren. De aanpak van de diffuus lood problematiek wordt in beginsel door de gemeenten uitgevoerd waarbij de Provincie zal ondersteunen. Deze ondersteuning bestaat uit het beschikbaar stellen van kennis, bodeminformatie vanuit de RUD, helpen bij het opstellen van een plan van aanpak voor onderzoek en maatregelen. Ook ondersteunen wij de gemeente bij het aanvragen van een Rijksbijdrage. Zo zal het Rijk dit jaar nog 30 miljoen euro beschikbaar stellen voor opgaven als PFAS en diffuus lood. Aangezien deze bijdrage via een Specifieke Uitkering wordt

			gedaan moet er wel een goede onderbouwde aanvraag aan ten grondslag liggen. Ook in de daaropvolgende 4 jaar is er nog een vergelijkbaar bedrag op de Rijksbegroting gereserveerd.
CDA	11	3D techniek is toch meer techniekkeuze dan beleidskeuze?	In het BWP kiezen we echt voor een 3-dimensionale benadering van de ondergrond (=beleidskeuze). Door een 3D-beschouwing wordt een beter beeld gekregen hoe de ondergrond is opgebouwd, hoe verschillend gebruik en functies in de ondergrond zich in horizontale en verticale richting tot elkaar verhouden, hoe onderlinge interacties tussen verschillend gebruik zijn en kan beter beoordeeld worden of het beoogde gebruik van de ondergrond optimaal en veilig en verantwoord is. Hiermee kunnen we met partijen gebiedsgerichte keuzes maken, en is daarmee meer dan een techniekkeuze. Het is een systematiek om tot keuzes en afspraken op lokale en regionale schaal te komen.
	12	Regelmatig worden de termen ecologische en biologische gebruikt. Wordt hier hetzelfde mee bedoeld?	Biologie is onderdeel van de totale ecologische kwaliteit, zoals in de KRW wordt gehanteerd. De totale ecologische kwaliteit is namelijk afhankelijk van biologie, chemie en fysisch-chemische omstandigheden. Bij doelen overig water hanteren we een vereenvoudigde methodiek. Dat wil zeggen dat er geen sprake is van fysisch-chemisch ondersteunende parameters en andere chemische stoffen, zoals bij de KRW worden gebruikt. Daarom wordt bij doelen overig water gesproken over biologische kwaliteit.
	13	Vergt de drinkwatervoorziening door Oasen (oevergrondwater) een andere aanpak dan de winning van Vitens (diep grondwater) qua vergunningverlening en bescherming?	De provincie is bevoegd gezag voor het afgeven en handhaven van de vergunningen voor het onttrekken van (oever)grondwater voor de productie van drinkwater. Het toetsingskader is gelijk. Ook voor het bepalen van de beschermingszones (waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied, boringsvrije zone en/of 100jaarsaandachtsgebied) hanteren we dezelfde uitgangspunten. In de gebiedsdossiers (en het uitvoeringsprogramma drinkwater) hebben we het risico van de invloed van oppervlaktewater op de kwaliteit van de drinkwaterbronnen benoemd. Samen met de partners gaan we de komende jaren onderzoeken of hiervoor aanvullende maatregelen nodig zijn.
	14	Er wordt terughoudend omgegaan met beschermingszones voor waterwingebieden die niet voor leidingwater bestemd zijn. De onttrekking hiervan wordt beperkt. Kunnen dan niet beter andere wingebieden worden aangewezen voor waterwinning die niet bestemd is voor leidingwater?	Voor de beantwoording van deze vraag gaan wij ervanuit dat verwezen wordt naar beleidskeuze 25. De provincie stelt geen beschermingszones in voor onttrekkingen die niet zijn bedoeld voor de openbare drinkwatervoorziening. We zien nu geen noodzaak om gebieden aan te wijzen die bedoeld zijn voor het onttrekken van grondwater dat niet is bestemd voor leidingwater.

	15	Kan aangegeven worden wat de meekoppelkansen zijn van NHW en waterwinning?	De meekoppelkans die wij zien betreft het vertellen van het verhaal over 'water' in relatie tot bewustwording drinkwater. Er zijn op dit moment geen concrete projecten rondom de Nieuwe Hollandse Waterlinie en bewustwording.
ChristenUnie	16	<p>Wij kunnen ons vrijwel geheel vinden in de prioriteitskeuzes en in de beleidskeuzes die in het ontwerp-Bodem- en Waterprogramma worden gemaakt. We onderstrepen alle passages over het grote belang van de gebiedsgerichte 3D-aanpak en de aanpak van nieuwe giftige stoffen. We zijn blij dat de 'waterparels' opnieuw op de kaart gezet en we zijn benieuwd hoe de provincie hierin de biodiversiteit gaat verbeteren en de invasieve exoten gaat terugdringen. Wij onderschrijven de noodzaak van het zo snel mogelijk opstellen van een provinciebreed bodeminformatiesysteem, het zo snel mogelijk in kaart brengen van alle grondwateronttrekkingen en het stimuleren van waterbesparing.</p> <p>2.2 Nieuwe Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied (pagina 14)</p> <p>Het opstellen van het nieuwe Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied is ernstig vertraagd. Wat zijn de consequenties van deze vertraging voor het Bodem en Waterprogramma? Betekent dit dat de aangekondigde gebiedsgerichte aanpak en de keuzes voor de provinciale rollen eveneens ernstig vertragen? Kunnen we bij concurrerende ruimteclaims ietsje verder komen zonder het afwegingskader uit het Uitvoeringsprogramma?</p>	<p><i>Relatie met biodiversiteit</i></p> <p>Door verbetering waterkwaliteit oppervlaktewater (KRW en doelen overige wateren) komt de biologie in evenwicht en verbetert het leefgebied van verschillende soorten fauna en flora en levert daarmee een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit.</p> <p>De bestrijding van invasieve exoten is nodig om biologisch evenwicht te bewaren of te herstellen, ook voor aquatische soorten. Het beleid en de aanpak van invasieve exoten (waaronder subsidieverordening) loopt via het natuurbeleid, ook voor oppervlaktewater. De bescherming van de waterparels is ook ondergebracht in het natuurspoor, vanwege soortenbeleid en omdat veel waterparels samenvallen met beschermde gebieden vanuit het natuurbeleid. Natuurlijk is er verbinding met het waterbeleid om de basiskwaliteit te garanderen, zodat soorten zich kunnen handhaven en ontwikkelen. De waterschappen zijn ook in het natuurbeleid bij planvorming en op gebiedsniveau nauw betrokken bij het bereiken van natuur- en waterdoelen.</p> <p><i>Relatie met Uitvoeringsstrategie landelijk gebied</i></p> <p>U verwijst naar de Statenbrief "Temporiseren concernopdracht Uitvoeringsstrategie landelijk gebied" (2021RGW62). Uitvoering van de meeste thema's en onderwerpen in het BWP zijn al belegd in lopende gebiedsprocessen, zoals het Deltaprogramma Zoetwater, AVP, Uitvoeringsprogramma drinkwater. In dat opzicht heeft de vertraging van een nieuwe uitvoeringsstrategie geen directe gevolgen voor de uitvoering van het BWP of de rol die we kiezen. Voor nieuwe gebiedsgerichte initiatieven, zoals de verdere verbetering van het watersysteem binnen natuurgebieden en op regionaal niveau (§3.5.4, beleidskeuze 55) voorzien we dat een integrale uitvoeringsstrategie ons wel gaat helpen om provinciale opgaves en processen beter met elkaar te verbinden en kansen te benutten. Zonder een integrale uitvoeringsstrategie zorgen we er natuurlijk voor dat we (blijven) afstemmen met andere provinciale programma's en gebiedsprocessen om hiermee integrale keuzes te (blijven) maken. Ook als het gaat om eventuele concurrerende ruimteclaims.</p>
	17	<p>3.2.4 Zwemwater (pagina 28)</p> <p>Wanneer is de provincie Utrecht eindelijk toe aan het aanwijzen en ontwikkelen van nieuwe zwemlocaties?</p>	<p>We onderschrijven het belang van meer zwemwater. Het aanwijzen van zwemwater houdt in dat wij als provincie Utrecht streven naar gezond en veilig zwemwater met de inspanningsverplichting voor de waterbeheerder en houder van de zwemlocatie om voor alle aangewezen zwemlocaties de classificatie 'aanvaardbaar' tenminste te behouden en zo mogelijk de classificatie 'goed' of</p>

			<p>'uitstekend' te bereiken. De wettelijke rol is echter beperkt tot het vastleggen van de zwemwaterlocaties en het organiseren van de bewaking van de kwaliteit. Het daadwerkelijk realiseren van meer zwemwater ligt bij andere partijen (vaak gemeenten of een recreatiebedrijf). Vanuit diverse invalshoeken proberen we de wens om meer zwemwater te realiseren te agenderen, namelijk het BWP, het programma klimaatadaptatie, het programma recreatie en toerisme en het programma Groen groeit mee.</p>
18	<p>3.4.3 Aardkundige monumenten (pagina 50) Wanneer is de provincie Utrecht eindelijk toe aan het aanwijzen van nieuwe aardkundige monumenten? De provincie Utrecht had ooit de ambitie om twaalf aardkundige monumenten aan te wijzen, met het idee dat je dan op nationale schaal een gros aardkundige monumenten zou krijgen, als alle provincies twaalf karakteristieke monumenten zouden aanwijzen. Waarom ontbreekt de ambitie van minstens twaalf aardkundige monumenten in dit concept-programma?</p>	<p>In 2015 is door PS een motie aangenomen waarin GS werd verzocht om te onderzoeken of er aanvullende aardkundige monumenten zijn aan te wijzen, conform de eerder vastgestelde criteria. Deze criteria zijn onder andere publieke toegankelijkheid, bijzonderheid in wetenschappelijk opzicht en met uitleg begrijpelijkheid voor de geïnteresseerde leek. In 2016 is hierover een memorandum naar PS gestuurd. Er is een shortlist van zes potentiële nieuwe aardkundige monumenten opgesteld, waaraan later nog een zevende potentieel nieuw aardkundig monument is toegevoegd. In 2019 is van deze shortlist het nieuwe aardkundige monument Westbroekse Zodden benoemd. Dit is het 8e aardkundige monument van de provincie Utrecht. Gestreefd wordt naar het benoemen van het 9e aardkundige monument in 2021.</p> <p>In de motie uit 2015 is de ambitie van in totaal twaalf aardkundige monumenten in het verzoek aan het college van GS niet meer opgenomen. Daarom is deze ambitie ook niet opgenomen in het Bodem- en waterprogramma. Bij de selectie van toekomstige aardkundige monumenten zijn de eerder vastgestelde criteria en draagvlak bij de eigenaar essentieel. Het is daarom nog niet te voorspellen hoeveel aardkundige monumenten er uiteindelijk zullen komen.</p>	
19	<p>3.5.1 Beleidskeuze 38 - Integrale gebiedsbenadering (pagina 52-53) In de opsomming van meekoppelkansen mist het creëren van nieuwe recreatiegebieden. Het creëren van nieuwe natuur- en recreatiegebieden langs de Hollandse IJssel is immers een van de voordelen van de POA- en AORTA-variant, met een permanente aanvoer van zoet water naar het Groene Hart via de Hollandse IJssel. Hooft bij de discussie over het proces voor een toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal gebied en over het Programma Integraal Riviermanagement ook een discussie over een andere waterverdeling tussen de grote rivieren? Zo ja, wat is dan de insteek van de provincie Utrecht? Pleiten wij voor een grotere aanvoer van zoet water richting Groene Hart via de Hollandse IJssel?</p>	<p>Via het KWA-programma (Klimaatbestendinge Wateraanvoer, een project van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en het Hoogheemraadschap van Rijnland) wordt o.a. gestreefd naar een vergroting van de afvoer van zoetwater via de Hollandse IJssel naar het Groene Hart. Dit project valt onder het Deltaprogramma Zoetwater. Simultaan hieraan wordt gezocht naar mogelijkheden van een meer structurele vorm van zoetwateraanvoer (Permanente Oostelijke Aanvoer (POA), Adaptieve Oostelijke Regionale Tijdsafhankelijke Aanvoerroute, ofwel AORTA), waarbij de belangen van zoetwatervoorziening, waterbeheer, waterkwaliteit, ecologie en (maatschappelijke) kosten en baten in samenhang worden bekeken. Ook wordt in het Delta programma zoetwater (vanuit Rijkswaterstaat en Deltares) onderzoek gedaan naar een optimalisatie van het hoofdwatersysteem/ verdeling van water op de grote rivieren. Vanuit het project Toekomst bestendig ARK-NZK gebied (Amsterdam-Rijnkanaal – Noordzeekanaal) wordt verbinding gelegd met de onderzoeken en activiteiten die binnen het Deltaprogramma Zoetwater plaatsvinden.</p>	

			Op basis van bovenstaande onderzoeken zal de provincie in samenspraak met de partners een standpunt innemen over een optimale waterverdeling en tijdsafhankelijke wateraanvoer.
20	<p>3.5.3 Nieuwe drinkwaterwinlocaties – beleidskeuzes 48-54 (pagina 58-61)</p> <p>Hoe gaat de interprovinciale afstemming? De provincie Utrecht heeft een paar jaar geleden meegewerkt aan een provinciegrensoverschrijdend onderzoek naar nieuwe drinkwaterwinlocaties. Het resultaat van dat onderzoek was toch dat er in Flevoland veel geschikte locaties liggen? Kijken we nu voor de Utrechtse behoefte alleen naar Utrechts grondgebied? Hoe maken we de integrale afweging tussen drinkwaterwinning en winning van aardwarmte en bodemenergie? Licht het voor de hand om in Flevoland vooral te kiezen voor de combinatie van grondwaterwinning en windenergie, terwijl in het dichtbevolkte Utrecht met een hogere warmtevraag de winning van aardwarmte belangrijker is?</p>	<p>Periodiek is er bestuurlijke afstemming tussen de provincies Gelderland, Flevoland, Utrecht en Vitens. De uitdaging die wij gezamenlijk zien is de stijgende vraag naar drinkwater in deze regio op de korte en langere termijn. Ook in de provincie Flevoland is door de groeiende bevolking een extra drinkwatervraag. We verkennen dit probleem provinciegrens overschrijdend, en betrekken ook opties voor eventuele interprovinciale drinkwaterleveringen.</p> <p>Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat zowel in de provincie Utrecht als in de provincie Flevoland geschikte locaties zijn. Uit dit onderzoek is gebleken dat de winning in Eemdijk (Eempolder) geschikt is om uit te breiden, zoals ook opgenomen in de door PS vastgestelde drinkwaterstrategie (2019) en de Omgevingsvisie. Doordat ook Flevoland een toenemende drinkwatervraag heeft, en de grondwatervoorraden ook daar beperkt zijn, zullen we ook in de provincie Utrecht moeten zoeken naar mogelijkheden voor aanvullende drinkwateraanbod.</p> <p>In het BWP maken we al integrale keuzes tussen aardwarmte en drinkwater. Bodemenergie en aardwarmte is bijvoorbeeld via de verordening verboden in grondwaterbeschermingsgebieden. Ook is bijvoorbeeld de strategische grondwatervoorraad buiten het stedelijk gebied gelegen. Daarmee maken we het mogelijk om zoveel mogelijk bodemenergie en aardwarmte in stedelijk gebied, waar de warmtevraag vaak is, te benutten. We houden de ontwikkelingen van aardwarmte in relatie tot de strategische grondwatervoorraad in de gaten, en kunnen indien nodig bijsturen (zie beleidskeuze 53: adaptieve aanpak).</p>	
21	<p>3.6 Waterveiligheid – beleidskeuze 57 (pagina 65)</p> <p>Bij beleidskeuze 57 voor de regionale waterkeringen valt het onze fractie op dat hier alleen nadruk ligt op veiligheid. Bij de primaire waterkeringen richt de beleidskeuze zich juist op een integrale aanpak en het versterken van ruimtelijke kwaliteit. Wat de ChristenUnie betreft mogen het bevorderen van een integrale aanpak en het versterken van ruimtelijke kwaliteit ook een belangrijke rol spelen bij de regionale waterkeringen. Zijn deze keuzes bewust achterwege gelaten bij de regionale keringen?</p>	<p>Bij het op orde brengen van de regionale waterkeringen gaat het om kleinere werkzaamheden dan de verbeteringen aan de primaire waterkeringen, waardoor zich minder kansen voor doen om de ruimtelijke kwaliteit te vergroten. Als zich kansen voordoen willen wij daarin meedenken.</p>	
22	<p>3.6 Waterveiligheid – beleidskeuze 59 (pagina 68)</p> <p>Bij het verbeteren van de meerlaagsveiligheid hoort ook een betere coördinatie bij calamiteiten.</p>	<p>De coördinatie van calamiteiten ligt bij de Veiligheidsregio's in samenspraak met de waterschappen. Beleidskeuze 59 gaat over de beperkte rol van de provincie</p>	

		Horen daar voor het rivierengebied ook evacuatieplannen bij, waarbij de inwoners worden aangeraden om te vluchten via hoge dijken en niet via laaggelegen snelwegen?	hierbij. Vanuit de provincie hebben we een draaiboek watercalamiteiten dat we actueel houden.
23		3.7.1 Energie uit bodem en water – ondiepe bodemenergie (pagina 68-71) In deze paragraaf wordt meerdere malen het belang van veilig gebruik van bodem- en waterenergie benadrukt (bijvoorbeeld over ondiepe bodemenergie en aardwarmte). De ChristenUnie gaat er van uit dat dit zeer specialistische kennis en kunde vraagt. Op welke wijze is de beschikbaarheid van deze kennis georganiseerd en geborgd in onze organisatie? Daarachter ligt uiteraard de vraag: zijn wij in staat om veilige toepassing van deze vormen van duurzame energie te borgen en daarover deskundig te adviseren?	Binnen het team Water en Bodem is langjarige ervaring met en deskundigheid over dit onderwerp aanwezig. Zo nodig wordt extern advies ingewonnen bij kennisinstellingen of adviesbureaus. Daarnaast is bij de RUD Utrecht, waaraan vergunningverlening en toezicht is gemandateerd en waar ook op het gebied van uitvoeringsbeleid nauw mee wordt samengewerkt, veel langjarige kennis en ervaring aanwezig. Door middel van o.a. actieve deelname in het IPO Vakberaad bodemenergie en het Intermediair Kennisplatform Bodemenergie en door bij te dragen aan en door het volgen van onderzoeksprojecten wordt onze kennis actueel gehouden.
24		3.7.2 Energie uit bodem en water – beleidskeuze 63 (pagina 72) Beleidskeuze 63 gaat over het stimuleren van aquathermie. Welke kansen liggen er bij de ontwikkeling van nieuwbouwlocaties die vanwege de eisen aan waterberging vaak waterrijk zijn?	Er zijn kansen voor aquathermie als duurzame bron bij een nieuwbouwlocatie wanneer deze locatie dichtbij een waterlichaam ligt (indicatie < 1 km, afhankelijk van schaalgrootte), waar warmte uit het waterlichaam te halen is, en de ondergrond geschikt is voor opslag van warmte (open bodemenergiesysteem als seizoensbuffer – bij rivier als bron niet per sé nodig). De capaciteit van kleinschalige wateren voor waterberging in een nieuwbouwwijk zal vaak te gering zijn om te voorzien in de warmtevraag van een substantieel aantal woningen, maar wanneer het water voldoende groot is kan dit kansen bieden.
25		3.7 Energie uit bodem en water (pagina 75) Op pagina 75 worden locaties opgesomd waar locaties voor aardwarmte onder voorwaarden acceptabel zijn. Onze fractie heeft eigenlijk geen beeld van hoe zo'n locatie er uit ziet. Is het mogelijk om daar meer beeld en geluid bij te krijgen?	Om een beter beeld te krijgen van een aardwarmteproject is de website https://hoewerkaardwarmte.nl te raadplegen. Op de website zijn video's te vinden in tabblad fase 2 opsporing (de fase dat er geboord wordt naar grote diepte om aardwarmte op te sporen) en tabblad fase 3 winning (de fase dat er daadwerkelijk aardwarmte gewonnen wordt). In opsporingsfase (boorfase) vinden veel (mijnbouw)activiteiten en transportbewegingen (voor aan- en afvoer materieel) plaats. Er staat een boortoren op het terrein. Dit duurt ca. zes maanden. Wanneer aardwarmte gewonnen wordt zijn de mijnbouwinstallaties niet meer nodig, zijn transportactiviteiten minimaal en blijft een gebouw met aardwarmte-installatie met o.a. pompen, buizen en een warmtewisselaar over. We hebben geen videomateriaal met geluid van de activiteiten gedurende de verschillende fasen kunnen vinden.

	<p>26 4.1 Veenweidegebied (pagina 80) Wat is bij het Deltaprogramma Zoetwater de insteek van de provincie voor de Zoetwaterregio West-Nederland? Waarom is hier wel de KWA genoemd en niet POA en AORTA?</p>	<p>De KWA (+), POA en AORTA gaan over hetzelfde watersysteem (optimalisatie inlaat vanuit de Lek en het ARK richting west Nederland). HDSR is in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Rijnland bezig met het dit project. Dit project valt onder het Delta programma Zoetwater. Simultaan hieraan wordt gezocht naar mogelijkheden van een meer structurele vorm van zoetwateraanvoer (POA, AORTA), waarbij de belangen van zoetwatervoorziening, waterbeheer, waterkwaliteit, ecologie en (maatschappelijke) kosten en baten in samenhang worden bekeken. Op basis van deze onderzoeken zal de provincie in samenspraak met de partners een standpunt innemen over een optimale waterverdeling en tijdsafhankelijke wateraanvoer.</p>
--	--	--